

Becze Réka

A magyar uniós elnökség katasztrófavédelmi tapasztalatai

Az Európai Unió soros magyar elnöksége a katasztrófavédelem terén teljesítette a tőle elvárt politikai eredményeket. Három jelentős tanácsi következtetést fogadtatott el a Bel és Igazságügyi Tanácsban. Ezek egyike az integrált árvízi védekezés, a másik a katasztrófakockázatok felmérése, míg a harmadik a kritikus infrastruktúra védelme területén született. A magyar elnökség, az uniós katasztrófavédelmi együttműködés irányítójaként – politikai tervein túl – reagált a 2011 első felében bekövetkezett válságokra: az arab tavasszal összefüggő evakuálási igényekre vagy a japán földrengés következményeire. A külföldi visszajelzésekből érezhető, hogy a magyar elnökség sikeres volt.

Az Európai Unió tagállamainak polgári védelmi együttműködése az 1980-as évekre vezethető vissza. Az együttműködés fejlődésének lépcsőfokait paradox módon katasztrófák (erdőtüzek, szárazság vagy éppen árvíz és csapadékbősség stb.) jelzik. A tagállamok minden jelentősebb katasztrófaesemény után a szorosabb együttműködés irányába léptek tovább. Így 2001 novemberére – az amerikai terrortámadás után két hónappal – megszületett egy megerősített uniós polgári védelmi kooperációs keret, az ún. Polgári Védelmi Mechanizmus (a továbbiakban: Mechanizmus).¹

A Polgári Védelmi Mechanizmus

Magyarország 2003 januárjában csatlakozott a polgári védelmi nemzetközi segítségnyújtási beavatkozások terén az uniós tagállamok fokozott együttműködésének előmozdítását segítő közösségi eljárás, a Mechanizmus kialakításáról szóló 2001-es tanácsi határozathoz. A Mechanizmus egyes elemeinek módosítására, megerősítésére 2007-ben került sor. Az Európai Bizottság 2011 decemberében készül benyújtani az EU Tanácsának az uniós katasztrófavédelmi együttműködési rendszer teljes megújí-

¹ A TANÁCS HATÁROZATA 2007/779/EK, Euratom (2007. november 8.) a közösségi Polgári Védelmi Mechanizmus kialakításáról (átdolgozás)

tására vonatkozó jogszabály-javaslatát, amelynek előkészítésében már a magyar elnökség is kivette a részét.

A Mechanizmus általános célja, hogy a hatékony és látható európai szolidaritás jegyében, súlyos veszélyhelyzetek esetén, kérésre támogatást nyújtson, illetve előmozdítsa a tagállamok és az EU segítségnyújtási beavatkozásának tökéletesebb összehangolását. Ebben az együttműködési rendszerben az EU területén belül vagy azon kívül előforduló valamennyi súlyos katasztrófa (természeti és ember által okozott civilizációs katasztrófák, a terrorcselekmények, véletlen tengerszennyezések, technológiai, radiológiai és környezeti balesetek stb.) esetén kérhető polgári védelmi segítségnyújtás az érintett ország nemzeti reagálási képességeinek kiegészítése céljából.

A Mechanizmus, mint együttműködési keret nem rendelkezik önálló költségvetéssel. A céljait szolgáló tevékenységeket az ún. Polgári Védelmi Pénzügyi Eszköz finanszírozza, amelyből katasztrófavédelmi projektek, felkészültséget segítő képzési rendszer, szakértőcsere-program, szimulációs gyakorlatok finanszírozhatók.² Meghatározott esetekben támogatást lehet igényelni a tagállami segítségnyújtás kárhelyszínre történő szállításához is.

Ennek az európai kooperációnak – az uniós tagállamok mellett – Norvégia, Izland, Liechtenstein és Horvátország is a tagjai. Működtetését Brüsszelből az Európai Bizottság Humanitárius Segítségnyújtási és Polgári Védelmi Főigazgatóságának (DG ECHO) megfelelő szakosztályai és a tagállamok fővárosaiban a kormányok által kijelölt illetékes katasztrófavédelmi kapcsolattartó pontok, hatóságok végzik. Magyarországon ez értelemszerűen a belügyi tárcához tartozó Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság (OKF). Erre való tekintettel az OKF az a szerv, amely az EU Tanácsában is képviseli a magyar katasztrófavédelmi érdekeket, és látta el ezen a területen az elnökségi feladatokat is.

Az együttműködési Mechanizmus „szíve” a brüsszeli Monitoring és Információs Központ (Monitoring and Information Centre – MIC) egy uniós katasztrófavédelmi ügyelet, amelyhez a 31 résztvevő ország ügyelete csatlakozik egy közös kommunikációs rendszer (Common Emergency Communication and Information System – CECIS) útján. A brüsszeli ügyelet kapcsolatot tart fenn számos más nemzetközi szervezettel: az ENSZ megfelelő szerveivel, a NATO hasonló célokat szolgáló ügyeletével (Euro-Atlantic Disaster Response Coordination Centre – EADRCC), a Vöröskereszttel, az USA, Oroszország, Ukrajna és más országok katasztrófavédelmi szerveivel.

A CECIS a nap 24 órájában, a hét minden napján megállás nélkül fut, és ontja a valós idejű információkat a világban bekövetkezett eseményekről. Súlyos veszélyhelyzet vagy annak közvetlen kockázata esetén e rendszer útján a tagállamok szükség szerint tudják értesíteni egymást, és meg tudják osztani az adott helyzetről szerzett információikat, felméréseket. Ez a rendszer szolgál a nemzetközi bevetésekre kiképzett szakértők és a tagállami képességek adatbázisainak tárolására is. Az Európai Bizottságnak ez a katasztrófavédelemre szakosított gyorsriasztási rendszere (Rapid Alert System – RAS).

2 A TANÁCS HATÁROZATA 2007/162/EK, Euratom (2007. március 5.) a polgári védelmi pénzügyi eszköz létrehozásáról

A Mechanizmus akkor aktiválódik, ha a világban bárhol bekövetkező katasztrófa nyomán az adott ország hatóságai segítséget kérnek a nemzetközi közösségtől, vagy kifejezetten az EU-tól. Az eseményre vonatkozó valamennyi információ felkerül a CECIS-re. Ennek nyomán a tagállamok felméri a segítségnyújtás lehetőségeit, és egymással koordinálva kezdik el szervezni azt. Óriási előnye a rendszernek, hogy felgyorsul, hatékonyabbá válik az információáramlás és a koordináció, és a legtöbb párhuzamosságot ki lehet iktatni a rendszerből.

A leggyakoribb forgatókönyv a Mechanizmus aktiválása esetén az, hogy az Európai Bizottság a kárhelyszínre küldi a kiképzett tagállami szakértőkből álló kárfelmérő és koordináló csapatát, amely a helyszíni tapasztalatok birtokában jelent a brüsszeli MFC-nek, és a tagállamoknak. Így biztosítható, hogy az európai felajánlások igényorientáltak, elegendőek és átfedés-mentesek legyenek.

Az uniós csapat szakértői általában be is várják, fogadják a helyszínen az európai segélyszállítmányokat és azok szétosztásában is segédkeznek. Ez a szolidaritás kettős reprezentálását is biztosítja, mert az EU és a tagállam saját láthatósága is biztosított ily módon.

A polgári védelmi mechanizmus aktiválása

A Mechanizmus aktiválására sor került a 2004-es szökőár, a haiti földrengés, 2006-ban és 2010-ben a súlyos közép- és kelet európai árvizek és számos veszélyhelyzet esetén is. A Mechanizmust 2010. október 7-én, nem sokkal elnökségi félévének kezdete előtt, Magyarország is aktiválta a vörösiszap-katasztrófa kapcsán. Azt kértük, hogy súlyos ipari baleseteknél releváns tapasztalatot szerzett tagállami szakértőket ajánljanak fel az országok, akik szaktanácsadással segítenék a közép- és hosszú távú kármentesítést és rehabilitációt. A kérésre hazánkba érkezett egy hatfős uniós szakértői csapat, akik egy hetet dolgoztak a helyszínen, találkoztak a reagálásban résztvevő kormányzati és tudományos szervezetekkel, és ezek alapján megfogalmazták ajánlásaikat.

Az EU Tanács egymást váltó tagállami elnökségeinek szerepe az EU-n kívüli, harmadik országokban bekövetkező katasztrófák esetén nyer igazi jelentőséget. Az ilyen helyzetek már az EU külpolitikáját és számos belpolitikai vetületet is érintenek, ezért ezekben az esetekben politikai koordináció révén az EU Tanács Elnöksége irányítja a Mechanizmus működését, jöllehet a műveleti koordináció ezekben az esetekben is az Európai Bizottságnál marad. A magyar elnökségnek ebből a szempontból eseményekkel teli félév jutott: a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság (OKF) folyamatos készenlétben állt, nemzetközi ügyeleti szolgálatot adott.

A magyar elnökség az év elejétől szoroson figyelemmel kísérte a Szudánban, Egyiptomban, Tunéziában zajló eseményeket, hogy igény esetén azonnal reagálni tudjon. Végül februárban került először valódi döntéshelyzetbe, amikor Líbiát is elérte a status quo megváltoztatásának igénye. A Kádafi-hatalom és ellenzéke között kialakult harcok közé pedig uniós állampolgárok ezrei és harmadik országbeli vendégmunkások tömegei szorultak be, akik bármilyen eszközzel, de el akarták hagyni Líbiát. Az ország nyugati és keleti határterületén, valamint Egyiptomban és Tunéziában óriási menekülttáborokat hoztak létre, Máltán és az olaszországi Lampedusa szigetén pedig kritikus állapotok alakultak ki a menekültáradat miatt.

A formálódó humanitárius katasztrófára az EU-ban több szakterületnek is megoldást kellett kidolgoznia, mivel a súlyos külpolitikai helyzet, az intenzív migráció egyes tagállamokban belpolitikai problémákhoz is vezetett. A magyar elnökség már második hónapjában igen súlyos válsághelyzettel találta szembe magát. A kihívásoknak azonban eleget tudott tenni, a tárcák pedig, folyamatos kapcsolatot tartva, összességében jól reagáltak az eseményekre, beleértve a katasztrófavédelmi lépéseket is.

Az európai állampolgárok, civilek elsődleges, életmentési igényeire kellett a katasztrófavédelemnek reagálnia. A líbiai válság kapcsán a magyar elnökség gyorsan és megfelelően reagált, amikor a bel- és a külügyi tárca 2011. február 23-án, szoros együttműködésben döntött az uniós polgári védelmi mechanizmus aktiválásáról annak érdekében, hogy a Líbiában rekedt magyar és uniós állampolgárokat kimenekítsék, repatriálják. A törökök és több uniós tagállam is ekkora már konzuli csatornáin keresztül felszólította állampolgárait az ország elhagyására, és a menetrendszerű járatokon vagy repatriálási célra szervezett légi és vízi járatokon elkezdte kihozni őket a térségből. Tripoli repterét megszállták a hazatérni kívánó utasok és féltő volt, hogy a repteret lezárják a líbiai kormányerők, vagy összeomlik a nyomás alatt az akkor még működő légi irányítási rendszer.

A Mechanizmus aktiválásával az Elnökség azt kérte a tagállamoktól, hogy ajánljanak fel szabad légi vagy vízi közlekedési kapacitásokat és azokat osszák meg egymás között annak érdekében, hogy valamennyi uniós ország kihozhassa állampolgárait Líbiából.³ A Magyar elnökség döntését az EU kül- és biztonságpolitikai főképviselője, *Catherine Ashton* és a tagállamok képviselői is üdvözölték. A MIC-en keresztül rögtön elkezdődött az evakuáló repülőjáratok felajánlása és szervezése. Magyarországon azonnal felajánlott egy 180 fős repülőgépet, amellyel Líbiában rekedt magyar és az unió más országaiba tartozó állampolgárokat hozott ki Tripoliból. Ehhez a művelethez a járat költségeinek feléig az OKF támogatást igényelt a Polgári Védelmi Pénzügyi Eszközből, amit a Bizottság jóvá is hagyott.

Az OKF a Mechanizmus aktiválásával egyidejűleg döntött arról is, hogy a hatékonyabb és gyorsabb információáramlás érdekében egy polgári védelmi összekötő tiszttel megerősíti Brüsszelben a túlterhelt MIC-t. Az átmeneti intézkedés az elnökség alatt bekövetkező katasztrófák száma és súlyossága miatt gyakorlatilag állandó intézkedéssé változott, és februártól májusig az elnökség polgári védelmi tisztjei segítették az EU MIC munkáját. Az utólagos értékelések során a magyar elnökségnek ez az intézkedése példaértékűvé vált az uniós elnökséget adó tagállamok számára. Ezt a tényt az Európai Bizottság többször is kiemelte értékeléseiben, és köszönetének adott hangot a magyar elnökség számára.

A líbiai válság eszkalálódása miatt az OKF nemcsak a MIC megerősítésére küldött ki tiszteket. Két polgári védelmi műveleti tisztet Máltára vezényelt, ahol multinacionális tengeri és légi szállítási szervező csoport alakult azzal a céllal, hogy segítséget nyújtson a máltai hatóságoknak a menekültáradat kezelésében, és javaslatokat

3 Az Elnökség a szárazföldi utakkal is számolt, de azok abban az időszakban még jóval nagyobb kockázatokat hordoztak.

tegyen annak elfogadható mederbe terelésére. Ennek a Non-Combatant Evacuation Operation Coordination Cell-nek (NEOCC) a feladata az volt, hogy a tagállamok evakuálási műveleteit koordinálja, szervezze úgy a járatokat, hogy a lehető legtöbb állampolgárt kihozhassanak.

Miközben Líbiát az uniós állampolgárok már mind elhagyták, nem uniós országokból származó olajmunkások több tízezres nagyságrendű tömegeinek Tunézia és Egyiptom felé menekülése okozott problémát. A két határterületen sáttortáborokat állított fel számukra a Nemzetközi Migrációs Szervezet (IOM), de ellátásukra és hazaszállításukra nemzetközi segítséget kért. A magyar elnökség március 1-jén másodszor aktíválta a Mechanizmust a menekültek továbbszállítására, hazaszállítására érdekében. A segítségkérést az Elnökség április 6-án megismételte, mert a menekülttáborokban rekedt harmadik országbeli állampolgárok hazaszállítására lassan, nehézkesen haladt.

A magyar kormány – elnöki szerepében – példamutatásával igyekezett a helyzetet javítani. Miután a menekülttáborokat *Kristalina Georgieva*, humanitárius segítségnyújtásért és polgári védelemért felelős uniós biztos, *Győri Enikővel*, a Külügyminisztérium uniós ügyekért felelős államtitkárával közösen meglátogatta, a külügyi tárca gyógyszereket és orvosi segítséget, a belügy pedig légi szállítási kapacitást ajánlott fel a magyar kormány nevében. Ez utóbbi megszervezése az OKF feladata volt. A MIC-el és az IOM-el egyeztetve Tunéziából (Djerba) Csádba (N'Djamena) kellett hazaszállítani csádi állampolgárokat. A repülőgép április 20-án, fedélzetén 174 emberrel sikeresen végrehajtotta a kimenekítést és leszállt Csád fővárosában. A művelet végrehajtásához az OKF szintén a költségek felére finanszírozást kért és kapott a Polgári Védelmi Pénzügyi Eszközön keresztül.

Részvételünk a Japánban bekövetkezett szökőár és nukleáris katasztrófák kezelésében

A magyar elnökségnek az észak-afrikai válság kezelésével párhuzamosan a Japánban március 11-én bekövetkezett 9-es erősségű földrengés, majd az azt követő szökőár és nukleáris katasztrófa kapcsán kellett ismét aktiválnia az uniós katasztrófavédelmi mechanizmust. Japán diplomáciai csatornáin keresztül kért segítséget az EU-tól és a tagállamoktól igen szigorú feltételek mentén. Tekintettel arra, hogy a japán kondíciók azt is kikötötték, hogy a segélyeket a tagállamok egy csatornán keresztül juttathatják el Japánba, és ott maguk gondoskodnak azok elosztásáról, vagyis a fogadó ország semmilyen támogatást nem tud megadni, az EU MIC egy 18 fős polgári védelmi kárfelmérő és koordinációs csapat helyszínre küldéséről döntött, akik az igények felmérésében, az EU-ból érkező segélyek fogadásában és a károsultakhoz való eljuttatásukban működtek közre. Az OKF egy szakértőt jelölt a csapatba csapatvezető-helyettesnek, aki aztán közel egy hónapot tartózkodott Japánban és vett részt az uniós segélyek fogadásában és elosztásában.

Japán kérésnek megfelelően a magyar kormány 10 millió forint értékű élelmiszersegélyt (instant leves, csokoládé, csokoládés almaszirom, gyümölcskonzerv stb.) ajánlott fel. Ennek a 16 tonna élelmiszernek a kárhelyszínre való kiszállítását – szintén a Mechanizmuson keresztül – az OKF szervezte meg. A segélyszállítmány végül április 6-án érkezett meg Tokióba. Azt az EU MIC csapat fogadta és jutatta el Miyagi tartományba.

A magyar elnökség nemzetközi katasztrófa-segítségnyújtási erőfeszítései mellett a brüsszeli tárgyalóterekben is a magyar közigazgatási apparátus irányította a munkamenetet. Az EU Tanácsának katasztrófavédelemmel foglalkozó, szakértői szintű munkacsoportját (Group de Travail Protection Civile – ProCiv) ugyanaz az OKF vezette, amely a nemzetközi katasztrófa-segítségnyújtásban is aktívan kivette a részét. Ez a munkacsoport készíti elő a nemzetközi segítségnyújtással kapcsolatos döntéseket, jogszabályokat, a politikai megállapodásokat rögzítő tanácsi következtetéseket, melyeket a nagykövetek tanácsán keresztül a belügyminiszterek tanácsa felé terjeszt fel jóváhagyásra.

A jogalkotási munka támogatása

A magyar elnökség tanácsi munkaprogramját meghatározta az a politikai kontextus, ami a Lisszaboni Szerződés hatálybalépésével és a második Barroso-bizottság hivatalba iktatásával keletkezett. Az előbbi tény alapján alapjogi szintre emelkedett az uniós szintű polgári védelmi együttműködés azzal, hogy annak – eltérően a korábbiaktól⁴ – külön szakaszt szentelt a Lisszaboni Szerződés és arra normális⁵ jogalkotási eljárást vezetett be, megőrizve azonban a polgári védelmet kizárólagos tagállami hatáskörben. Utóbbi tény ahhoz járult hozzá, hogy a korábban kakukktójásként kezelt szakterület az új Bizottságban, a bolgár *Georgieva* biztos irányítása alatt, a humanitárius segítségnyújtással „összeházasodva” megtalálta helyét a Bizottság intézményi struktúrájában. Igaz, sok tagállam – tartva attól, hogy a humanitárius segítségnyújtási szakterület „hordja majd a nadrágot” – óva intett ettől a „házasságtól”. A Bizottság – felismerve az új helyzetben rejlő lehetőségeket – egyértelművé tette 2012-es munkaprogramjában, hogy újra kívánja szabályozni az uniós együttműködési rendszert. A célok világosak: egy eseti döntéseken alapuló, uniós szempontból nehezen tervezhető rendszert kívánják úgy átalakítani, hogy az tervezhetőbb és Brüsszel által is kontrolálhatóbb legyen.⁶ Közösségi és tagállami érdekek csapnak össze, és ezekre az összecsapásokra már készülnek a tagállamok. Kompromisszumot kell majd találni egy olyan rendszerben, ahol az Európai Parlament és az EU Tanácsa immár egyenrangú és többségi elven működő jogalkotók lesznek. A magyar elnökség ebben az átmeneti, várakozással teli időszakban vezette az EU Tanácsának polgári védelmi munkacsoportját, ahol minden tagállam igyekezett a készülő jogszabálytervezetről a lehető legtöbbet megtudni.

Jogszabály tárgyalására a magyar elnökség idején nem volt mód. Hasonló körülmények között az elnökséget először ellátó új tagállammal szemben támasztott elvárások nem túl magasak: a közösségi felépítmény jogfejlődéséhez egy tanácsi következtetés, adott témakörben az összes tagállam által elfogadott szakállásfoglalás hoz-

4 A korábbi alapszerződések nem nevesítették a polgári védelmet. Az EKSZ 308. cikke alapján beleértett hatáskör alapján dolgoztak a tagállamok e területen.

5 Maastrichti terminológiával: együttdöntési eljárás.

6 A tagállamok a MIC útján érkező segítségkérések esetén önkéntes és eseti alapon döntenek a segítség felajánlásáról. A Bizottságnak saját katasztrófavédelmi képességei nincsenek, csak koordinatív eszközei.

záadása már elfogadható eredménynek számít. Előfordul, hogy nagyobb tagállamok is beérik ennyivel. A magyar elnökség azonban ezen a szakpolitikai terepen is többet vállalt: megmutatta az EU-nak, hogy nemcsak saját nemzeti érdekeit, de a közösség élére állva európai jelentőségű ügyeket is képes előremozdítani, és határozott elképzelése van Európa jövőjéről. A magyar elnökség katasztrófavédelmi programjával, céljaival is ehhez a célhoz igazodott. Három tanácsi következtetés elfogadásának teljesítésével az EU katasztrófavédelmi együttműködésének jövőjéről közölt fontos üzeneteket és szabott meg jelentős feladatokat.

A magyar elnökség legfőbb katasztrófavédelmi prioritása az integrált árvízkezelésről szóló tanácsi következtetések elfogadtatása volt.⁷ Ennek fő célja egy, a katasztrófavédelem valamennyi fázisát (megelőzés, felkészülés, reagálás és újjáépítés) figyelembe vevő, integrált, holisztikus szemlélet és intézményesített kapcsolatok kialakítása minősített időszakokon kívül is az árvízkezelésben érintett szervek (katasztrófavédelem, polgári védelem, vízügy, helyi önkormányzatok) között.

A téma tipikusan magyar, így hiteles. Annak aktualitását Magyarország különösen nagy árvíz-veszélyeztetettsége mellett 2010 jelentős árvizei támasztották alá. Növumként is hatott, hiszen árvizes téma korábban nem szerepelt a Tanács napirendjén és illeszkedett a magyar elnökség alatt elfogadott Duna Régió Stratégia célkitűzéseibe is. Annak ellenére, hogy az EU-ban a katasztrófavédelemben észak-déli, árvíz/erdőtűz törésvonal mutatkozik, az érdekek területén ezt a következtetést a déli országok is támogatni tudták. A témakör és a hazai árvízkezelési rendszer megismertetésére elnökségi munkaműhelyt szervezett az OKF rögtön elnökségi időszaka kezdetén, januárban. Ennek fő célja az volt, hogy megfelelő tudásalapot szolgáltatson az integrált árvízkezeléssel kapcsolatos tanácsi következtetések kidolgozásához. A munkaműhelyt nagy érdeklődés kísérte, az összes tagállam katasztrófavédelmi és vízügyi szakértőkkel egyaránt képviseltette magát.

A fentiekben említett, a megújulásra irányuló jogalkotási szándék a Bizottság részéről azt is célozza, hogy a korábban csak a reagálási fázisra kiterjedő együttműködési rendszert más területekre, így legfőképpen a megelőzésre is kiterjesszék a tagállamok.

Az EU katasztrófa-megelőzési politikájának kialakítása céljából a Bizottság már 2010. december végén kiadta a katasztrófakockázatok felmérésével és feltérképezésével foglalkozó iránymutatásait. Ezek részét képezik a nagy belügyi programnak, az ún. Stockholm Programnak. Az utóbbi alapján létrejött Belső Biztonsági Stratégia fontos összetevője a 2014-ig kialakítandó uniós kockázatkezelési politikának. A Bizottság által kiadott Iránymutatásokat azonban az EU Tanácsában a tagállamok nem hagytak jóvá, az a Bizottság saját dokumentuma, így alkalmazása önkéntes.

A magyar elnökség e területen felvállalta, hogy a Tanácsban jóváhagyást szerez a tagállamoktól e szakterület előre vitelére. A katasztrófakockázatok felméréséről szóló tanácsi következtetések⁸ fő célja az volt, hogy előmozdítsa a kockázatfelmérés terén az uniós és nemzeti munkát, generálja a tudományos eredmények és a bevált

7 Integrált árvízkezelés az Európai Unióban (9241/11)

8 Katasztrófakockázat felmérés és feltérképezés az Európai Unióban (8068/11)

gyakorlatok cseréjét, és felhívja a tagállamokat arra, hogy nemzeti szinten kezdjék el felmérni tipikus kockázataikat, elemezzék, értékeljék és rendszerezék ezek eredményeit, majd tájékoztassák ezekről a Bizottságot. A Bizottság a nemzeti kockázatértékelések alapján, középtávon összeállítja az Európát leginkább fenyegető kockázatok térképét, áttekintését.

Az OKF a Tanács által elfogadott következtetések végrehajtása céljából, még az elnökség vége előtt elkezdte a munkát: az illetékes szerveket meghívta egy nemzeti kockázat értékelési konferenciára. Ezen megállapodtak a munka további menetéről, időrendjéről és az EU felé történő jelentési kötelezettség teljesítésének feltételeiről.

Fontos része volt az elnökségi munkának, hogy az említett bizottsági jogalkotási törekvéseket nyomon kövesse, és a készülő jogszabály tervezethez konzultációkon és találkozókon hozzájárulhasson. Ennek a célnak szentelte az Elnökség az uniós katasztrófavédelmi főigazgatók 26. találkozóját, amelyet 2011. május 23–25-én rendezett meg Budapesten. A Bizottság a Budapesten kapott magas szintű iránymutatásokat nem hagyhatja figyelmen kívül jogszabály javaslata elkészítésekor, hiszen az, az EU Tanácsa elé kerül vissza majd, ahol a tagállamok fogják azt megszavazni. Az együttműködés és egymás meghallgatása kötelező gyakorlat az uniós terepen.

Fókuszban a kritikus infrastruktúra védelme

Az EU Tanácsának polgári védelmi munkacsoportja horizontális tevékenységi jellege miatt kezeli a kritikus infrastruktúra-védelem kérdéskörét is. Az Európai Bizottság 2006-ban adta ki közleményét az Európai Kritikus Infrastruktúra Védelmi Programról (EPCIP), annak egyik kötelező elemeként pedig 2008-ban fogadta el a Tanács az európai dimenzióval bíró kritikus infrastruktúrákkal foglalkozó, energia és közlekedési szektorra kiterjedő irányelvét.⁹ Az EPCIP Program röviden említést tesz a létfontosságú infrastruktúrák védelmével kapcsolatos nemzetközi együttműködésről, de nem bontja ki annak tartalmát. A magyar elnökség vállalkozott arra is, hogy tanácsi következtetések elfogadtatása által az egyes ágazatok rangsorolása nélkül egy, a nemzetközi együttműködésre vonatkozóan az alapokat lefektető dokumentumot fogadtat el.

Az EPCIP nemzetközi dimenziójának kiépítésére vonatkozó következtetéseknek¹⁰ a célja az, hogy ágazatokon átívelő jelleggel, egyetlen dokumentumban foglalja össze azon területeket, amelyeken valamennyi, eltérő szabályozással és gyakorlattal rendelkező harmadik országgal (így akár az Egyesült Államokkal, Oroszországgal, Algériával vagy Kanadával) lehet vagy szükséges együttműködni. A tanácsi következtetés arra is felhívja a tagállamokat, hogy saját kritikus infrastruktúráik vizsgálatát követően vizsgálják meg, vannak-e harmadik országokkal fennálló esetleges infrastruktúrális kölcsönös függőségeik, és ezekre fordítsanak fokozott figyelmet. Ilyen esetekben – akár az EU közvetítésével – bővítsék az adott országgal kapcsolata-

⁹ A TANÁCS 2008/114/EK IRÁNYELVE (2008. december 8.) az európai kritikus infrastruktúrák azonosításáról és kijelöléséről, valamint védelmük javítása szükségességének értékeléséről

¹⁰ Az Európai Kritikus Infrastruktúra Védelmi Program külső dimenziójának létrehozása (8454/11)

ikat a nagyobb védettségi szint biztosítása érdekében. A következtetések – tekintettel arra, hogy tagállamok kizárólagos hatásköreivel foglalkoznak – mind külpolitikai, mind infrastruktúra-védelmi szempontból csak általános, politikai keretet adnak; a legkisebb közös többszöröst célozzák, a végrehajtás részleteit azonban a tagállamokra bízák.

A magyar elnökség eredményei

A kritikus infrastruktúra védelme nemzetközi aspektusainak fejlesztése okán a magyar elnökség megszervezte az EU–Egyesült Államok–Kanada második kritikus infrastruktúravédelmi konferenciáját is Budapesten, 2011. júniusban. Ennek sikerét jelzi az amerikai delegáció nagysága és összetétele is. Tíz amerikai kormányzati szerv képviseltette magát tizenöt fővel, és emellett valamennyi uniós tagállam, a Bizottság és Kanada vett részt a Közös Nyilatkozat elfogadásával záruló eseményen.

A hazai rendezvények szervezése – a brüsszeli politikai tárgyalások és a nemzetközi katasztrófák kezelése mellett – a harmadik, budapesti frontvonalat jelentette az elnökségi munkában. Fontos része volt ez is azon pozitív kép kialakításának, amelynek eredményeképpen hazánk e félév alatt fel tudta hívni magára a figyelmet és a többi tagállam képviselői jobban megismerhették az országot.

Csak a katasztrófavédelmi szektorban az elnökséget adó OKF négy nagy hazai elnökségi rendezvényen közel 500 külföldi és mintegy 100 hazai vendéget fogadott, hatszor hívta össze az EU Tanácsában a polgári védelmi munkacsoportot összesen nyolc hivatalos tárgyalási napra, és számos informális egyeztetésre. Támogatta más, a katasztrófavédelemhez és az elnökségi programhoz kapcsolódó rendezvények megszervezését, és elnöki minőségben az EU Tanács képviselőjében eleget tett számtalan hazai és nemzetközi rendezvény meghívásnak.

A képviselők informális értékelése alapján az uniós rendszerben a magyar elnökség nagyon nehéz időszakban, a vártnál többet és jobban, ötletgazdag és kreatív stílusban teljesített. A magyar elnökség nagyon erős féléves jelenléte megalapozhatja az elkövetkező évek uniós érdekképviseleti munkáját. Az unió elismerését bizonyítja, hogy az elnökségi időszakot követően is számos rendezvényre kapunk jelenleg is meghívást, és Magyarország szavára, álláspontjára kíváncsi a Bizottság, a Tanács és a nagyobb tagállamok is.

Uniós berkekben azt mondják, egy tagállam akkor válik teljes jogú taggá, akkor integrálódik igazán az EU-ba, ha egyszer már ellátta az uniós elnökséget, aminek során az európai érdekeket képviselte, az uniós ügyeket irányította. A katasztrófavédelem területén ez többszörösen igaz: a magyar elnökség proaktívan és önállóan reagált a katasztrófákra, és közben politikai céljait sem tévesztette szem elől, így programját eredményesen teljesítette.

A magyar elnökség összesen 100 dossziét zárt le. Ebből 34 jogalkotási kezdeményezés volt, 27-et együttdöntési (normális) eljárás keretében tárgyaltak Ezen kívül tizenhat általános megközelítés és mintegy 65 következtetés fémjelzte a magyar időszakot.

* * *

A Policy Solutions és a Medián felmérései szerint a megkérdezettek 80 százaléka tudott arról, hogy Magyarország volt az EU soros elnöke az első félévben, 67 százalékuk azonban nem tudott egyetlen eseményt vagy eredményt sem megnevezni a magyar elnökség időszakából... A válaszolni tudók között a legtöbben (26 százalék) azt tudták felidézni, hogy a csúcstalálkozókra Gödöllőn került sor. Az elnökség főbb tartalmi elemei közül a legtöbben a horvát csatlakozási tárgyalásokat (24 százalék) és a romastratégia körüli munkát (23 százalék) említették. Magyarország soros elnökségét a válaszadók 49 százaléka tartotta sikeresnek, 27 százaléka sikertelennek.

* * *

Több éve ezen a területen munkálkodva, az elnökségi stáb tagjaként, a magam részéről, kifejezetten sikeres tartom a magyar elnökség teljesítményeit, amelyek állják az összehasonlítást számos más, akár régi tagállammal is. A kritikát uniós diplomáciai körökben ritkán fogalmazzák meg nyíltan, a sikertelenséget a hallgatás és az érdeklenség jelzi. A magyar elnökségnek hangos dicséretből és köszönetből jutott a legtöbb, és ez jó érzéssel tölti el az apparátusban dolgozókat, megerősít, sikerélményt jelent.

A következő elnökségi periódusra legközelebb 14 év múlva kerül sor. Így ki kell használni az alkalmat, meg kell becsülni az eredményeket, és felhasználva a sikert a magyar nemzeti érdekek képviselőjében is hasonlóan kell eljárni.